

Revisionsverkets ställningstaganden

Styrning och genomförande av företagsansvar i statsbolag Fallstudie: Arctia Ab, Kemijoki Oy, Vapo Oy

Målet för revisionen var att utvärdera hur väl företagsansvaret främjas i statsbolag genom ägarstyrning samt genomförandet, nuläget och rapporteringen av företagsansvar i bolagen. Revisionen omfattade också bolagens förfaranden för genomförande av företagsansvar och samordning av ägarintressen.

Revisionen gällde ägarstyrningen i fråga om företagsansvar i tre statsbolag. Ägarstyrningen av bolagen handhas av avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli. Enligt statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik från 2011 är en av målsättningarna för ägarstyrningen att främja och säkerställa att bolagens verksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt sätt. År 2016 fastställdes samhällsansvar som en av grundvärderingarna för de statliga företagen.

Bolagens lösningar som bygger på företagsansvar bör lyftas fram bättre i rapporteringen

Utifrån revisionen genomförde bolagen sitt företagsansvar genom bland annat energi- och materialeffektiva lösningar för verifiering och reduktion av koldioxidfotavtrycket och verksamhetens övriga miljöpåverkan, implementering av lednings- och rapporteringssystem samt fokusering på kundnöjdhet, arbetarskydd och arbetshälsa.

Varje bolag ska utifrån sina egna betingelser avgöra hur det ska integrera företagsansvarsperspektivet i den befintliga affärsverksamheten. Företagets goda anseende och möjligheter till affärstillväxt är viktiga faktorer för ägarvärdet. Med tanke på det bör företagen rapportera om vilken global megatrend – till exempel klimatförändringarna eller minskande naturtillgångar – eller vilket mer begränsat problem bolaget kan erbjuda ansvarsfulla lösningar.

Enligt statsrådets nya principbeslut om statens ägarpolitik (2016) utgår uppbärandet av samhällsansvar från principen att företaget är en del av samhället och klarar sig bättre ju bättre det omgivande samhället mår. Bolagen kan med fördel i framtiden på ett tydligare sätt rapportera om de sätt på vilka de länkar samhällsansvar och hållbar utveckling.

Ansvarsfrågor har blivit en bestående del av ägarstyrningen

Samtliga bolag som ingick i fallstudien hade gjort en väsentlighetsanalys av de viktigaste ansvarsteman för bolagets affärsverksamhet och intressenter, vilket i revisionen ansågs vara en förutsättning för förankring av företagsansvar i bolaget och dess affärsverksamhet.

Utifrån revisionen är arbetsfördelningen mellan bolagen och ägarstyrningen tydlig vid genomförandet av företagsansvaret. Ansvar för att genomföra företagsansvaret ankommer alltid på bolaget, med andra ord dess styrelse och verkställande direktör. Avdelningen för ägarstyrning främjar målsättningen för företagsansvar i bolagen och motiverar dessa att genomföra företagsansvaret.

Bolagen lever väl upp till de mål för ansvarsfrågor som fastställs i statens ägarpolitik. Styrelseordföranden har en viktig roll i förmedlingen av ägarens ansvarssyn.

Frågor som gäller företagsansvar är viktiga i dialogen mellan ägaren och företagen, men informationen från ansvarsanalysen förmedlas inte alltid i tillräcklig omfattning

Utifrån revisionen har avdelningen för ägarstyrning integrerat företagsansvarsfrågor i sitt analys- och ägarstrategiska arbete och företagsansvar har blivit en bestående del av dialogen mellan ägaren och företagen.

Den ansvarsanalys (med andra ord en risk- och väsentlighetsanalys) som ägarstyrningsavdelningen har tagit fram för internt bruk har integrerats i bolagens ekonomiska analyser. Arbetet med att utveckla ansvarsanalysen pågår fortfarande. Det framkom vid revisionen att de olika elementen i företagsansvar hade analyserats med flera indikatorer, indikatorerna var relevanta och poängsättningen inklusive motiveringarna var lätta att hitta. Utmaningen består i att formulera målen och målutfallet för företagsansvar på ett mätbart sätt.

Företagsspecifika ansvarsanalyser är verktyg som anger de problem i fråga om företagsansvar som behöver lösas. Den relevanta informationen från analyserna har dock inte alltid helt kunnat förmedlas på ett ändamålsenligt sätt för att bolagen skulle ha kunnat tillgodogöra sig den.

Förutsättningarna finns för bra genomförande av företagsansvar

Utifrån revisionen har samtliga bolag som omfattades av fallstudien bra förutsättningar för att genomföra företagsansvar: bolagen har identifierat och bedömt riskerna för företagsansvaret och möjligheterna i affärsverksamheten samt definierat de väsentliga faktorerna. Samtliga bolag har integrerat företagsansvar i affärsverksamheten, kärnfunktionerna, riskhanteringen och ledningssystemen. Företagsansvar är föremål för styrning och har mätbara mål, och målutfallet följs upp och rapporteras i årsberättelsen. Företagsansvarsaspekterna finns på styrelsens agenda i samtliga tre bolag. Alla bolag vinnlägger sig också om sina intressenters förväntningar på företagsansvar.

Till de viktigaste fördelarna som eftersträvas i miljösensitiva bolag, som bolagen i fallstudien, hör säkerställande av fortsatta verksamhetsbetingelser och upprätthållande av social koncession.

Revisionsverkets rekommendationer

Revisionsverket rekommenderar att

1. avdelningen för ägarstyrning bedömer i vilken omfattning det är ändamålsenligt att ägna uppmärksamhet åt presentationen av bolagets värdeskapande verksamhetsmoment i bolagsrapporteringen och till vilken hållbarhetsutmaning bolagen erbjuder ansvarsfulla lösningar
2. avdelningen för ägarstyrning ägnar uppmärksamhet åt att även grundläggande faktorer, som skatteavtryck och klimatåtaganden, ska presenteras som styrkor i genomförandet av och rapporteringen om företagsansvar
3. bolagen i större omfattning rapporterar företagsansvarsinformation som både absoluta och proportionella siffror, vilket kan underlätta identifieringen och bedömningen av företagsansvarets nivå.